

ICC HAKEM KARARLARININ TÜRKİYE’DE TANIMA VE TENFİZİ

1. Giriş

Yabancı bir ülkede verilen mahkeme kararlarının Türkiye’de etkili olabilmesi için ilgili kararın tanıma ve tenfizinin gerektiği gibi, yabancı bir ülkede verilen hakem kararlarının da etkili olabilmesi için söz konusu kararın tanınması veya tenfiz edilmesi gerekmektedir. Bu iki dava, her ne kadar ilgili yabancı hakem kararının Türkiye’de sonuç doğurması için açılan davalar olsa da sonuçları itibariyle birbirinden ayrılmaktadırlar. Sonuçları itibariyle birbirinden ayrılan bu iki dava türünden hangisinin açılması gerektiğine karar verilmesi gereken noktada ise hakem kararının niteliğine bakılması gerekmektedir zira ilgili yabancı hakem kararı, icrailik vasfı içeriyorsa tenfiz, içermiyorsa da tanıma davasının açılması gerekmektedir. Neticede, tenfizine karar verilen yabancı hakem kararı kesin hüküm doğuran, kesin delil teşkil eden ve icra edilebilir bir karar haline gelirken tanıma davası yabancı hakem kararına icra edilebilirlik vasfı yüklememektedir. Bu kapsamda söylenilebilir ki tanıma davası, yabancı hakem kararlarının genellikle kesin delil veya kesin hüküm olarak kullanılması için açılan bir davadır. Türk hukuku, yabancı hakem kararlarının kesin hüküm doğurması, kesin delil teşkil etmesi ve icra edilebilir olması bakımından hem 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun’un 60-63. Maddeleri hem de taraf olduğu Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkında 1958 New York Konvansiyonu ile birlikte tanıma ve tenfiz açısından kapsamlı düzenlemelere sahiptir.

Bu kapsamda belirtilmelidir ki uluslararası ticari tahkim hakem kurulu kararları ile yatırım uyuşmazlıkları ile ilgili hakem kararlarının icra edilebilirlik vasfı kazanmalarına ilişkin prosedürler de farklılık göstermektedir. Örneğin, Türkiye’nin de taraf olduğu Devletlerle Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümüne ilişkin Konvansiyon (Convention on Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States - ICSID) yabancı hakem kararlarının tenfizine ilişkin özel bir sistem öngörmüştür. Buna göre, ICSID Tahkim Merkezi tarafından neticelendirilen tahkim uyuşmazlıkları sonucunda ortaya çıkan hakem

kararları, ICSID Konvansiyonu’nun 54. Maddesine göre New York Konvansiyonu’ndan ayrılmakta olup ortaya çıkan hakem kararı her akit devlet için herhangi bir işleme gerek kalmaksızın bağlayıcı, nihai ve icra edilebilirdir.

2. ICC Hakem Kararlarının Tanıma ve Tenfizi

Milletlerarası Ticaret Odası (International Chamber of Commerce – ICC) Tahkim Kuralları uyarınca, uyuşmazlık neticesinde oluşturulan hakem kararı hakemlerce imzalanmadan önce hakem heyeti tarafından kararın şeklen onaylanması için ICC Milletlerarası Tahkim Mahkemesi’ne (ICC International Court of Arbitration) sunulmalıdır. Mahkemece onaylanmayan hakem kararlarının taraflara gönderilmesi, tebliğ edilmesi ise mümkün değildir. Ek olarak bu mahkeme, kararın esasına dokunmaksızın karar üzerinde düzeltmeler yapma hakkına da haizdir. Şekil açısından onaylama işlemi yapıldıktan sonra ise ilgili hakem kararı, ICC Milletlerarası Tahkim Mahkemesi Sekreterliği’ne (Secretariat of the ICC International Court of Arbitration) verilmelidir zira onaylanan hakem kararının imzalı nüshalarını taraflara tebliğ etmek, Sekretery’a’nın görevidir. İlgili yabancı hakem kararının taraflara tebliğ edilmesi ile birlikte de karar, bağlayıcılık kazanır. Bu kapsamda ICC Tahkim Kuralları m. 28’e göre taraflar, hakem kararını gecikmeksizin yerine getirme yükümlülüğü altındadırlar ancak, kararda bir maddi hata bulunduğunu düşünen tarafın 30 günlük süre içerisinde Sekretery’a’ya başvurma imkanı da bulunmaktadır. ICC Hakem kararı her ne kadar taraflara tebliğ edilmesi ile birlikte bağlayıcılık kazansa da kararın icra edileceği ülkenin hukuku bakımından, ilgili ülkenin mahkemesine tevdi edilme veya tanınması ya da tenfizi için dava açılma şartları bulunması olasıdır. Elbette bu şartlar, ulusal hukukların getirdiği şartlar olmaları sebebiyle de ICC Tahkim Kuralları’nda yer almamakta olduğundan hakem kararlarının icrası için kararın icra edileceği ülkenin hukuku önem arz etmektedir. Bu kapsamda bir ICC Hakem kararının Türkiye’de icra edilebilir olması, kesin hüküm oluşturması ve kesin delil teşkil etmesi de ilgili kararın yerel mahkemelerce tanınması veya tenfizi şartına bağlanmıştır.

Türkiye’de uygulama alanı bulacak bir ICC Hakem kararının tenfizi için New York Konvansiyonu’na bakıldığında, tenfiz devletin usul hukukuna atıfta bulunulduğu görülmektedir. Bu kapsamda Türk Hukuku açısından bakılması gereken kanun da elbette 5718 sayılı MÖHUK olacaktır. Bu kapsamda 5718 sayılı MÖHUK’da yer alan hükümlerin kıyasen New York Konvansiyonu’na tabi kararların tenfizinde uygulanacağını söylemek mümkündür. Türkiye’de bu kapsamda bir tenfiz, taraflarca yazılı olan kararlaştırılan yer asliye mahkemesinden istenmektedir. Şayet taraflar arasında böyle bir anlaşma bulunmuyor ise de MÖHUK m. 60 uyarınca aleyhine karar verilen tarafın Türkiye’deki yerleşim yeri, yoksa bulunduğu yer, bu da yoksa icraya konu teşkil edebilecek malların bulunduğu yer mahkemesi yetkili sayılır. Tenfiz isteme usulü de yine MÖHUK m. 61’de düzenlenmiştir. Buna göre; “Yabancı bir hakem kararının tenfizini isteyen taraf, dilekçesine aşağıda yazılı belgeleri, karşı tarafın sayısı kadar örnekleriyle birlikte ekler:

a) Tahkim sözleşmesi veya şartının, aslı yahut usulüne göre onanmış örneği.

b) Hakem kararının usulen kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış veya taraflar için bağlayıcılık kazanmış aslı veya usulüne göre onanmış örneği.

c) (a) ve (b) bentlerinde sayılan belgelerin tercüme edilmiş ve usulen onanmış örnekleri.”

İlgili belgelerin mahkemeye sunulması ile birlikte, dava dilekçesi ve ekler karşı tarafa tebliğ edilir ve duruşma günü verilir. Söz konusu dava, basit yargılama usulüne tabidir.

Yabancı hakem kararının tenfizinin şartları, elbette tanıma için de geçerlidir. Ancak, tanımanın yapılması için tenfiz işleminde olduğu gibi müstakil bir dava açılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Elbette tanıma için de dava açılması ihtimali vardır fakat uygulamada taraflar, mevcut bir dava içerisinde tanıma talep etmektedirler. Yukarıda da belirtildiği gibi tanıma, yabancı hakem kararına icra edilebilirlik vasfı ise yüklememekte; sadece karara kesin hüküm ve kesin delil niteliği kazandırmaktadır.

3. Sonuç

Uluslararası tahkim, uluslararası nitelik taşıyan sözleşmelerden çıkan uyuşmazlıkların çözümünde bir numaralı alternatif uyuşmazlık çözüm yoludur. Bu çözüm

yolunun işleyebilmesi, elbette ortaya çıkan hakem kararlarının sağlıklı bir şekilde icra edilebilmesine ve hüküm oluşturabilmesine bağlıdır. Zira söz konusu kararların hüküm ifade etmemesi veya icra edilememesi, sistemi anlamsız kılacaktır. Uyuşmazlığın çözümünü ICC Tahkimine göre hakem heyetlerine bırakan taraflar da kendileri açısından bağlayıcı olan bu kararların hüküm doğuracağı ülkelerde tanınmasını veya tenfiz edilmesini sağlamakla yükümlüdürler. Bu kapsamda kararın hüküm doğuracağı ülkelerin ulusal hukukları önem arz etmekte olup, Türkiye’de icra edilecek veya hüküm doğuracak bir ICC Tahkimi hakem kararı için ilgili kararın tanınması veya tenfiz edilmesi zorunludur. Aksi takdirde söz konusu hakem kararı her ne kadar tarafları bağlayacak olsa da, ulusal hukuk bakımından icra edilebilir olmayacak, kesin delil veya kesin hüküm teşkil etmeyecektir.

Daha fazla bilgi ve sorularınız için:

tr.hansu.av.tr | +90 216 464 12 12

© Hansu Avukatlık Ortaklığı

Hansu Avukatlık Ortaklığı, yerli ve uluslararası müvekkillerine özellikle gayrimenkul, şirketler, vergi, enerji ve fikri mülkiyet hukuku alanında hizmet veren bir avukatlık ortaklığıdır. Bu makale Türkiye’de hukuk alanındaki gelişmeleri paylaşmak amacıyla hazırlanmıştır. Hukuki bir görüş veya yönlendirme olarak düşünülmemelidir. Özel sorular ve sorunlar bakımından hukuki danışman görüşü alınmalıdır.

